

Otto Schweitzer, Grafika i ulja Vilima Svečnjaka. Zagreb 1940.

V tej bolj razvlečeni kot temeljiti študiji ugotavlja Otto Schweitzer predvsem dvojni značaj Svečnjakovega dela: »dramatsko napetost« in »lirično tišino«. Svečnjakova grafika je pošastna, strastna, olja (zvečine krajine) pa učinkujejo »kakor katarza«. Medtem ko ne preskrajno impresionistične krajine ne nudijo nobene vsebinske problematike, marveč so svetla podoživljanja narave, je motivika njegove grafike vzeta iz nižin življenja, ker je človek žival prepuščen svojim najnižjim nagonom. Schweitzer na dolgo in široko išče Svečnjaku-demoniku primere iz zgodovine slikarstva, a vkljub neštevilnim imenom ne prepriča, niti z Goyo ne in ne z Brouwerom, še manj pa je posrečeno primerjanje Svečnjakovih antiklerikalnih risb s Holbeinovim Mrtvaškim plesom. (Zakaj ni posegel bliže — v naš čas? Isto mu očitam pri poglavju o Svečnjakovem impresionizmu, kjer našteva vse predhodnike impresionizma, a se ustavi že pri Monetu.) Zanimiv je razvoj Svečnjakove grafike. Od razbrzdanih cirkuških in gostilniških prizorov — vsa učinkovitost je v razgibani liniji, ki jo kot izvrsten risar pokori tudi v kompliciranih telesnih in duševnih položajih — mimo surovih antiklerikalnih pamfletov (sem spada tudi nekaj olj), ki močno spominjajo na sovjetske plakate, je Svečnjak došel v ciklu »Balade Petrice Kerempuha« in »Bistrički bogci« do presenetljivo krepkega izraza. Tu je prišla na dan že lirična sestavina: Petrica Kerempuh s kitaro in objokujoče žene, kar res približuje Svečnjaka Goyevi očitajoči užaljenosti. A spet se ni ubranil svoje negativne primesi — iz golega naslavljanja ob razuzdanostih je zašel v blasfemijo, oponašaje ikonografski motiv Pietà.

Karel Rakovec.

UMETNOSTNA RAZSTAVA »NEODVISNIH«

VIII. razstava Kluba neodvisnih slovenskih likovnih umetnikov ni še zdaleka prinesla odgovora na najrazličnejše obete, ki jih sicer v svojih programih, bodisi govorjenih bodisi pismenih, ta skupina umetnikov le prezgovorno obljubuje. Nasprotno: značaj razstave same, šibek odmev zagrebške prireditve, predgovor v ta katalog ter otvoritveni govor ljubljanske razstave, so pokazali umetnost »Neodvisnih« v taki luči, da se vsa problematika umetniških vprašanj, ki se zadnje čase pojavljajo pri nas, nekako zoži prav v tem primeru in je dolžnost kritika, da zavzame do njih načelno stališče. Niso to nikake »programatične izjave«, kakor bi jih nekateri radi obšli, marveč za zdrav razvoj slovenske umetnosti nujno potrebne ugotovitve, ki prav danes v teh razrvanih časih, ko se uničuje toliko dobrin in se zopet drugim daje popolnoma nasprotno vrednost, pokažejo na vso zgrešenost smeri prizadevanja enega dela mlade umetniške generacije, s čimer se zanikava tako uspeh naše umetniške tradicije, kakor postavlja v nevarnost napredek slovenske umetnosti. Ta dejstva so mi narekovala načelno stališče, ki sem ga obširno utemeljil v svoji kritiki v »Slovincu« z dne 6. in 7. novembra 1940 in prav iste misli so tudi osnova pričujoče kritike. »Francosko gledanje«, zanikavanje individualnega iskanja v umetnosti, nasproti kateremu se postavlja nekakšno »kolektivno« delo v ateljeju, tuj umetnostni svet, ki ga nedoživetega importirajo v krog naše umetnosti, vse to so pojavi, ki ne morejo slovenski umetnosti prinesiti absolutno